

BIZTOSÍTÁSI SZEMLE.

A biztosítási ügynökök jogi állása.

Irta: Dr. RÓTH PÁL.

Folyóiratunk augusztusi számában jeleztük, hogy a kereskedelemügyi minister a fővárosban székelő biztosító-társaságokat folyó évi szept. hó 25-ikére szakértekezletre hívta meg, és egyszersmind egy 10 szakaszból álló törvényjavaslatot küldött nekik a „tűzkár elleni biztosítás körül észlelt visszaélések meggátlása érdekében.“ Mi akkor a javaslat fölött megtettük észrevételeinket és különösen hangsúlyoztuk, hogy nekünk a biztosítás terén nem *egyes* visszaélések meggátlására irányuló novellaris munkálatokra, hanem a kereskedelmi törvény *hetedik címének alapos revidiójára* van szükségünk. Azóta a napi sajtóban is éles támadások intéztettek ezen törpe javaslat ellen, mely arról tesz tanúságot, hogy a kereskedelmi ministeriumban *nem bírnak helyes érzékkel* a biztosítási ügy iránt; a kérdés fontosságát és horderejét nem látszanak ott kellőleg méltányolni és innen van az, hogy classicusan fejezzük ki magunkat — „parturiunt montes, nascitur ridiculus mus.“ Valljuk be azonban mindjárt őszintén, hogy ez nálunk másképp nem is lehetséges. A biztosítási ügyek élén a kereskedelmi ministeriumban egy férfi áll, kinek tudományossága-, jelleme- és ügybuzgósága előtt kalapot kell emelnünk, de egy ember végre is csak egy ember marad és látköre egy egész szakosztály legkülönbözőbb természetű ügyeire ki nem terjedhet. Pedig a közgazdasági intézmények rohamosan fejlődnek és ugyancsak éber figyelemre és meleg érdeklődésre van szükség, hogy azok minden egyes jelenségeit megfontolás tárgyává tehessek. A biztosítási ügy egymaga oly sokoldalú megfigyelést igényel, hogy a külföldön ma már majdnem mindenütt kiváló szakférfiakból álló *külön biztosítási hivatalok* vannak a biztosítási ügy körüli kormányhatósági teendők ellátására szervezve.

Amit pedig a külföldön egy külön joghatalommal felruházott hivatal végez, az nálunk sem telhetik ki az egyes ember erejéből. *A tárgy fontossága tehát megkövetelné, hogy a ministerium egy — az elmélet és gyakorlat embereiből álló — szakbizott-ságot küldene ki a biztosítási ügy terén szükségesnek mutatkozó reformok előkészítésére véget.*

Az érintett javaslat tekintetében különben a sajtó szava úgylátszik nem hangzott el egészen eredménytelenül, mert a *f. hó 25-ikére egybehívott szakértekezletet a minister bizonytalan időre elnapolta.* A javaslat tehát ismét — most már harmadszor és amint hiszszük végleg — de ezúttal nem egészen eredménytelenül tünt le a napirendről. Az a haszna ugyanis megvolt, hogy egy fölötté zavaros kérdést — *a biztosítási ügynökök jogi állásának kérdését* — vetette a felszínre.

Ezen homályos kérdést kívánjuk mi is jelen fejtegetésünk tárgyává tenni. Maga a *kereskedelmi ügynökség* általános fogalma a törvény által meg nem határozott prækär fogalmat képez. A német keresk. törvény tervezői a kereskedelmi meghatalmazottak jogviszonyainak tárgyalásánál a kereskedelmi ügynökre vonatkozó jogszabványokat is szándékozták a törvénybe felvenni, de azon meggyőződésre jutottak, hogy ezen kifejezés által „ügynök“ nem egy meghatározott fogalom fejeztetik ki, minélfogva pozitív intézkedések meghozatala is lehetetlennek bizonyult. Utóbb azzal vélték a keresk. törvény követelményeinek megfelelni, ha különbség tétetik a *szolgálati viszonyban és azonkívül álló meghatalmazott köit* oly formán, hogy az elsőkre

nézve a meghatalmazás präsuntiója állitassék fel, ellenben a szolgálati viszonyban nem álló meghatalmazottakra nézve csak a meghatalmazás terjedelme legyen irányadó. Ennek megfelelőleg a porosz javaslat 55. szakaszában kimondatott, hogy a kereskedelmi meghatalmazottakra vonatkozó szabványok csak a megbízó szolgálatában álló egyénekre terjednek ki, ellenben a keresk. ügynökökre nézve kereskedelmi szokások hiányában a köztörvények alkalmazandók. Ezen szakasz azonban a második olvasásnál töröltetett.

A keresk. ügynökség fogalmát tehát mindenkor csak *jog- és működési körének tartalma* szabályozza. Nevezetesen keresk. ügynöknek szoktak nevezni:

a) olyan egyént, ki más nevében, *anélkül, hogy üzletében alkalmazva volna*, (utazó-helyiügynök), ügyletkötésre van meghatalmazva. Az ilyen ügynök a dolog természete szerint präsuntív meghatalmazottnak nem tekinthető, hanem jogkörét a megbízótól nyert meghatalmazás szabályozza és keresk. törvényünk 290. §-a szerint az ilyen ügynökökre nézve a kereskedelmi meghatalmazottakra vonatkozó határozmányok jönnek alkalmazásba;

b) ügynöknek szokás nevezni az olyan üzleti alkalmazottat, ki a kereskedő telepétől *különböző helyen van ügyletkötés végett alkalmazva* (bevásárló, disponens). Az ilyen ügynököt főnöke „üzlete körében bizonyos nemű ügyletekre felhatalmazza,“ tehát a keresk. törvény 43. §-a értelmében kereskedelmi meghatalmazottnak tekintendő;

c) vannak ügynökök, kik az ügyletkötésre meghatalmazással nem bírnak, hanem csak ügyletek entrirozására, közvetítésére vannak jogositva (alkusz). Az ilyen ügynökök jogviszonyai a keresk. törv. 259. §. 7. pontja és II. könyvének kilencedik címe által határozatnak meg;

d) végül a *bizományosok* is ügynököknek szoktak neveztetni. Ezekre a keresk. törv. II. könyvének harmadik címe nyer alkalmazást.

A fogalmak tisztázása végett még említésbe kell hoznunk a keresk. törv. 288. §-át, mely szerint a *megbízás érvényességéhez meghatározott alak nem kívondatik* s a megbízott jogkörére nézve a felek kifejezett akarata, ilyenek hiányában pedig a *szokás* s az *ügylet természete* szolgál irányadóul.

Ezek előre bocsátása után nem lesz nehéz a biztosítási ügynökség jogi természetét megállapítani.

A biztosításnál az állandó ügynökségnek két néme ismeretes: a *fő-(vezér) ügynökség* és az *(al)-ügynökség*.

A főügynökség rendszeren egy már létező kereskedelmi cégre (ritkábban magán-egyénre is) szokott ruháztatni, melylyel a biztosító-társaság szerződést köt, vagy pedig maga a biztosító-társaság szervezi saját tisztviselőiből a főügynökséget. Mindkét esetben a főügynökség — eléggé hibásan — nem a biztosító-társaság cégét, hanem csak a főügynökséget szokta használni és jogköre az alább részletezendő ügynöki teendőkön kívül a *kötvénykidlítás- és a díjfizetések nyugtázásában áll*. A főügynökségek rendszeren nincsenek a kereskedelmi cégjegyzékbe bevezetve, ott azonban, ahol a bíróságok ezt megkövetelték, bejegyeztettek és pedig helyenkint — elég helytelenül — mint „főügynökségek,“ legtöbbsnyire azonban mint kereskedelmi meghatalmazottak.

Az (al)-ügynök a főügynök alá van rendelve és ügynöki minősége egyáltalában nem szokott bejegyeztetni. Hatásköre a *biztosítási feltételek és ügynöki utasítások értelmében* a következőkben fixirozható:

1. acquirál ügyfeleket a biztosításra és felvilágosítja őket a biztosítás összes előfeltételei iránt;

2. közbenjár az ajánlatok kitöltésénél, sőt a legtöbb esetben ő maga tölti ki az ajánlatot, mivel ez bizonyos szakszerűséget és a biztosító-társaság viszonyainak ismeretét tételezi fel;

3. az ajánlatot átveszi (de jogában, sőt kötelességében áll azt bizonyos esetekben röviden visszautasítani) és bizalmas közlések kapcsán a társaságnak beküldi;

4. a biztosítási kötvényt a félnek kiszolgáltatja és átveszi tőle a biztosítási díjat;

5. a biztosítási díjakat incassálja és a díjnyugtákat a feleknek kiszolgáltatja;

6. a biztosított tárgy (élet) tekintetében beállott mindennemű változás nála jelentendő be és végül

7. sok esetben a károkat liquidálja.

Ez a tényleges állapot. És ezen kevéssé ismert és méltatott állapotokkal szemben a jogászvilág ma a fölött folytat jogi vitákat, valjon a főügynökségeket önálló léttel bíró jogalanyoknak lehet-e tekinteni, vagy pedig a biztosító-társaság fióktelepének vagy kereskedelmi meghatalmazottjainak tekintendő-e. Az (al)ügynökök tekintetében pedig a körül forog a kérdés, valjon ezek a biztosító fél vagy a biztosító-társaság meghatalmazottjainak tekinthető-e az eset körülményeihez képest.

A hazai judikatura is fölötté változatos képet nyújt. A kir. Curia ítéleteiben a következő jogelveket látjuk kifejezésre juttatni:

A biztosító-társaságok ügynökei kereskedelmi meghatalmazottaknak nem tekinthetők; (Dvtár XXI. 28.)

A biztosítási ügynök a biztosítási díjak felvételére jogosultsággal nem bír; (618/1885.)

A biztosítási ügynök nem mint a társaságnak a szerződés megkötésére feljogosított meghatalmazottja, hanem csakis a biztosított által tett írásbeli ajánlatnak a társasági igazgatósághoz juttatását közvetítő közeg jár el; (1177/1882.)

A biztosító-társaság főügynöksége önálló jogalanyt nem képez, hanem a biztosító-társaságnak csak közege; (325/1889.)

A biztosító-társulat főügynöksége külön igazgatósági felhatalmazás nélkül a társulat nevében pereket nem folytathat; (1848/1887.)

Midőn az ajánlattevő az ajánlat kitöltését az ügynökre bízza, ez utóbbi az ajánlattevőnek is meghatalmazottja; (1397/1889.)

A biztosító ajánlat felvételénél az ügynök rendszerint mint a biztosító-társaság megbízottja jár el az ily minőségben általa felvett s a biztosított által aláírt ajánlat tartalmának valótlansága a biztosító-társaság irányában is bizonyítható, (130/1886)

A német judicaturából a sok közül csak a következőket:

Azon kérdés, valjon a biztosító-társaság alügynöke csak közvetítőnek vagy a társaság képviselőjének tekintendő-e — az általa nyert meghatalmazáshoz képest ítéendő meg. Ezen meghatalmazásnak nem kell éppen kifejezettek lenni, lehet az hallgatag is, és ugyanazon hatálylyal bírhat, mint a kereskedelmi meghatalmazottak tekintetében felállított törvényes vélelem. (R. O. H. G. 13/6. 1876.)

A biztosítási ügynök a társaságnak nem csupán közvetítő organuma, hanem több tekintetben repräsentatív állással bír. A közönség, legkivált a vidéki népség kizárólag az ügynökkel való érintkezésre van utalva. Ügynökök nélkül a társaságok a legtöbb esetben ügyleteket nem köthetnének. Az ügynökök azok, kik az ajánlat-

tevéket felvilágosítják és kitanítják, ők szolgáltatják ki nekik a kötvényeket, és a prämia rendszeren kezeikhez fizetetik. (R. G. 27/10. 1882.)

Az ügynök a biztosító-társaság által biztosítási szerződések kötésére kijelölt egyén. Ő mint a társaság képviselője jár el, és nem szerepelhet egyszersmind, mint az ügyfél megbízottja. (R. G. 3/7. 1883.)

Az ügynök a biztosító-társaság organumának tekintendő, kinek cselekményei és tudomása a társaságot kötelezik. (R. G. 18/9. 1889.)

Az ügynök a biztosító-társaság bizalmi embere. (R. G. 12/12. 1890)

A hazai judicaturában a fentiek szerint azon álláspontot látjuk kifejezésre jutni, hogy a főügynök nem önálló jogalany és hogy az (al)-ügynök a biztosító-társaságnak nem meghatalmazottja, hanem csak a biztosítási ügylet közvetítője. — Az ítéletekben kifejezésre jutó eme jogelv a biztosítási ügynökség valóságos jogi természetének nem ismerése vagy félreismerése folytán mondathatott csak ki. Úgy nálunk azonban, de különösen Németországban mindinkább tisztulni kezdenek e kérdésben az eszmék és a bíróságok azon törekvése észlelhető, hogy a biztosítási ügynök cselekményeiért az őt megbízó társaságot felelőssé tegyék — csak a helyes mód megtalálása képezi az akadályt.

Ha ezek után az összes eddig kifejtetteket egybevetjük, akkor nézetünk szerint a kérdés megoldásához közelebb jutunk.

Az igaz, hogy a biztosító-társaságok a kötvényfeltételekben és — a közönség által nem ismert — ügynöki instructiókban kimondják, hogy az ügynök csak a biztosítási ügylet közvetítőjének tekintendő, habár ezzel ellentétben ugyanott az ügynök helyenként a társaság „képviselője,” vagy „meghatalmazottjának” neveztetik; az sem vonható kétségbe, hogy a szerződő feleknek jogukban áll kölcsönös jogviszonyaikat tetszés szerint szabályozni. Ámde a biztosításnál, mint állami érdekű közgazdasági intézménynél a szerződő ügyfelek egyenlőtlen álláspontjára való tekintettel az államhatalom bizonyos korlátokat von a felek akaratszabadsága elé és a keresk. törvény több imperatív jogszabványt tartalmaz, a melyekkel ellenkező kikötések érvénytelenek.

Az ügynök jogi állására vonatkozó kikötések szintén azon szempont alá esnek melyeket a közérdek követelményeinél fogva korlátozni kell. Mert a köznép, de még a miveltebb társadalmi osztályok is csak igen ritkán bírnak biztosítási ügyekben azon jártassággal, mely szükséges ahhoz, hogy az ügynöknek raffinirozottan kiesztelt, és a biztosítási ügylet különböző phasisaiban (a biztosító-társaságok szempontjából) különbözőkép alakuló jogi állását kellőképp distinguálni képesek legyünk.

De meg a szerződő felek kikötései mindenkor *csak concret jogviszonyokra* vonatkozhatnak, — az pedig, valjon az ügynök közvetítő — vagy képviselőnek tekintendő-e — *jogi kérdést* képez, melynek megoldása nem a feleknek kifejezett, hanem *tényekben nyilvánuló* akaratelhatározásától függ.

Ha az ügynöknek fent részletezett hatáskörét szemügyre vesszünk, úgy azt találjuk, hogy az ügynök:

1. a társaság megbízásából és érdekében jár el, midőn a biztosításra ügyfeleket acquirál; ő a társaság által ezen célra állandóan van alkalmazva és tőle, (de nem egyszersmind az ügyfélől is) fizetést vagy állandó provisiót húz;

2. határozottan, mint a társaság képviselője jár el, midőn a biztosítási kötvényt az ügyfélnek kiszolgáltatja, mert a biztosítási ügylet csak a kötvény kiadásával

jut perfectióra; annak perfectionálása tehát a társaság nevében az ügynök által történik;

3. a biztosítási díjak beszedésénél az ügynök, mint a társaság incassomanda tariusa jár el; de hatásköre még továbbra terjed, ha figyelembe vesszük, hogy a díjnyugta a biztosítási szerződés fenállásával szorosan összefügg és annak átadása által a biztosítás hatályában fentartatik, ha mindjárt az ügynök vagy a társaság a biztosítási díjat meg sem kapták volna is;

4. a társaság képviselője az ügynök a biztosított tárgy tekintetében beállott változás bejelentésénél is, mert úgy a keresk. törvény értelme — mint a legtöbb kötvénykötés szerint a változások a társaságot kötelezőleg az ügynöknél jelentendők be; végül

5. evidens, hogy a liquidációknál az ügynök tisztán a társaság képviseletében jár el.

Ezen momentumok úgy vélem elég támpontot nyújtanak arra nézve, hogy a biztosítási (al)ügynököt a keresk. törvény 288. §-a értelmében a biztosító-társaság meghatalmazottjának tekintsük, mert ha a biztosító-társaság részéről minden képviseleti ténykedésre formális meghatalmazást nem is nyer, de úgy a felek hallgatólagos akarata mint az ügylet természete őt a társaság meghatalmazottjává prädestinálják. A biztosítási ügynök tehát társaságának kereskedelmi meghatalmazottja. Minthogy azonban meghatalmazása (még ha formális meghatalmazást kapna is) a cégjegyzékbe nem vezethető és így annak tartalma és terjedelme köztudomásra alig juthat: úgy a biztosító, mint a biztosított érdekében szükségessé válik de lege ferenda az (al)ügynök jogkörét törvény által meghatározni.

A biztosítási főügynök tekintetében pedig nézetem szerint kétség sem férhet ahoz, hogy ő társaságának kereskedelmi meghatalmazottja, mert ő vagy direct meghatalmazást kap a társaságtól, vagy pedig szolgálati viszonya és tényleges alkalmazása präsümálja azt. A jogbiztonság azonban a főügynök jogkörének törvényi szabályozását is megköveteli.

A kifejtettekhez képest véleményem szerint a bíróságok jognézete újabb törvényhozási intézkedésig akkor fog a tényleges jogviszonyoknak megfelelni, ha a biztosítási ügynökök meghatalmazotti minőségére a praesumptiót általában felállítják, melynek ellenében az egyes adott esetekben a biztosító-társaság tartozik bizonyítani, hogy az ügynök meghatalmazottnak tekinthető nem volt.

Tűzkárbiztosítás előzetes becslés alapján.

Bars megye az állami tűzkárbiztosítás behozatala iránt átiratot intézett a municipiumokhoz. Ezen incidens folytán Sopron megye közigazdasági és präventív tűzrendőri szempontból a törvényhatóság tűzrendőri szabályrendeletét következő pontokkal határozta el kiegészíteni:

1.) Sopron vármegye területén tűzkár ellen való biztosítás csakis előzetes becslü alapján történhetik.

2.) Az előzetes becslü eszközzésére minden községben egy háromtagu becslü-bizott-

ság alakittatik, melynek elnöke mindig a községi bíró, második tagja a községi képviselő-testület által saját kebeléből e célra választott községi polgár, harmadik tagja, az illető biztosító-társulat megbizottja; a biztosító-társulat megbizottjának a becslü alkalmával történő netáni távolléte, a becslü érvényére befolyással nincs, a bevallási ívet a bizottság elnöke vagyis a községi bíró írja alá. A bizottság működését mindig díjtalanul teljesíti.

3.) Azon biztosítások, melyek közvetlen a biztosító-társulat igazgatóságával köttenek,

nemkülönb az ugynevezett átalány (pauschal) biztosítások ezen intézkedés alá nem esnek.

Ezenfelül a megyei közgyűlés kimondotta, hogy a szabályrendelet ezen kiegészítő részének áthágói 2 frttól 20 forintig terjedhető büntetéssel büntethetők. A belügyministerium ezen szabályrendeleteket jóváhagyta.

A közgazdasági és tűzrendőri szempontokat, melyekből Sopron megye törvényhatósága kiindult, csak helyeselni lehet, mert tény az, hogy az utólagos becsünél igen nehéz és csak ritka esetben sikerül az elégett tárgy valódi értékét megállapítani. Az is bizonyos, hogy a tetszés szerinti értékmegállapítások túlbiztosításokra és öngyújtogatásra vezetnek — aminek szomorú csaldódás a vége, mert a kármegállapításnál a biztosító társaságok az értéknyilvánítást figyelembe nem veszik és csak azon kárt térítik meg, melyet a biztosított bizonyítani képes.

Ha tehát a kiindulási pontot helyesnek is tartjuk — mégis csodálatunkat kell kifejeznünk ama tájékozatlanság fölött, melylyel egy megye törvényhatósága ezen kérdést megoldani vélte és még jobban, hogy a belügyministerium az ilyen szabályrendeleti intézkedéseket jóváhagyja.

Mi ezen kérdést folyóiratunk májusi számában fejtegettük. Utaltunk ott a kereskedelmi törvény 479. §-ára, mely szerint: «ha a tárgyak értéke a biztosítási szerződésben megállapított, a kártérítésre nézve az érték szolgál irányadóul, amennyiben a biztosító igazolni nem képes, hogy a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor csekélyebb értékkel bírtak.» A kereskedelmi törvény tehát a *szerződő felek tetszésére bízta*, valjon a tárgyak értékét előre megállapítani akarják-e vagy sem. A törvény ezen facultativ intézkedésével szemben egy megyei törvényhatóság jogosítva nincsen a szerződő feleket az előzetes becsűre *imperative kötelezni*; hanem igenis jogában állott volna a becsülő bizottságot megszervezni *azon esetre*, ha hogy a felek a biztosítandó tárgyakat előre megbecsültetni kívánják. Az idézett szabályrendeletet tehát mi törvénybe ütközőnek és így érvénytelennek

tartjuk. Nem is hiszszük, hogy akadna az országban olyan bíróság, mely a Sopron megye területén előzetes becsű nélkül eszközölt tűzbiztosítási szerződést érvénytelennek mondaná ki.

A második momentum, melyre jelzett közleményünkben utaltunk, hogy a biztosító társaságok kötvény-feltételeiben ezen kikötés szokott foglaltatni «a biztosítási okiratban a biztosított tárgyakért kített összeg nem jelenti azt, hogy a biztosító társaság a biztosított tárgyak értékét előre ezen összegben állapítja meg, hanem csak a prämia — és illetékek meghatározására szolgál alapul, de sem bizonyítékot, sem vélelmet nem szolgáltat ezen tárgyak értékére vagy létezésére.»

A gyakorlatban tehát ezen kikötéssel szemben a becslés csak írott malaszt marad.

Az egyszerű paraszt embertől a biztosítási ügylet megkötésénél a bíróság ridegen megköveteli a kereskedelmi törvény és biztosítási feltételek labirinthjában való tájékozottságot — a most közölt eset tanúságot tesz arról, mennyire vannak nálunk biztosítási ügyekben az ország nagyjai tájékozva.

New-York Life Insurance Company. — Valahányszor a „New-York,” a hatalmas amerikai biztosító társaság stb. stb. a nagyharangot meghúztatja, hogy az Erzsébet köruton meseszerű palotát építtet, melyhez a telket már meg is vette és a tervrajzokat elkészíttette stb. stb., mindannyiszor büzlik valami — New-Yorkban, a társaság székhelyén. Rosz nyelvek ugyan azt tartják, hogy a házépítési methodus nem egyéb ügyes biztosítási fogásnál, mert a New-York csak azon építészeket bocsátja pályázatra, kik magokat előbb nála biztosították; mi azonban constatálhatjuk, hogy a New-York otthon igen nagy bajban van. Pierce, az állami biztosítási departement superintendense a társaság ellen a vizsgálatot erélylyel folytatja és tekintélyes new-yorki lapok foglalkoznak behatóan a társaság ügyével és kiméletlenül leplezik

le annak viselt dolgait. A „Daily Commercial Bulletin“ egy nagyobb cikkben támadja meg a társaság trustee-it, (felügyelő bizottság) a miért annak visszaéléseit és corumpált üzletkezelését elpálástolták, a helyett, hogy feltárták volna. A közönség ezen visszaélésekről csak Chamberlain volt kormányzó által közzétett levelek útján nyert tudomást. Ezen levelek pedig vonatkoznak *Banta, a New-York pénztárosának vádjaira*, melyeket ez a társaság üzletkezelése ellen négy évvel ezelőtt, a trustee-k egy vizsgálata alkalmával terjesztett elő. A társaság pénztárosának ezen vádjait a new-yorki „Times“ egész terjedelmében közli. A vád 24 pontot tartalmaz, melyek közül kiemeljük a következőket:

A *New-York* igazgatói több állam vezérügynökségét egy cégre bízták, melynek túlságos kedvezményeket engedélyeztek, azonfelül annak a társaság alapjaiból 30,000 dollárt kölcsönöztek, mely még visszafizetve nincsen.

A legfontosabb vezérügynökséget egy notorius játékosra bízták, ki a biztosítások megkötésénél a legaljasabb eszközökhöz folyamodott. Ezen ember a társaságnak 300,000 dollárral adósa.

Több mint 120,000 dollárt fizettek két könyv: a »Souvenir« és »Public Service of the State of New-York« írójának. Ezen könyvek költségei a Courtage-conto rovátába irattak.

Jelentékeny összegek adtak ki, »perköltések« címe alatt, holott tényleg »gratificatiókat« képeztek állami hivatalnokok részére vizsgálatok meghiusítása és a börzespeculatiókat megkönnyítő törvények meghozatala céljából.

Törvényes meghatalmazás nélkül a társaság tőkéit olyan vállalatok szervezésére fordították, melyekről az alapszabályokban intézkedés nem foglaltatik.

Törvényes tilalom ellenére a kötvények határozmányain a kötvénytulajdono-

sok kárára számos változtatást eszközöltek.

Több millióra menő életjáradék-biztosítás minden haszon nélkül, csak azért köttetett meg, hogy a társaság lehetőleg nagy számokkal paradirozzon. (sic!)

A tontina-rendszeren alapuló biztosítások elérése végett az igazgatók által „becslési táblázatok“ tételtek közé, melyek csak a közönség megtévesztését célozták. Az ügynökök által végbe vitt számos család, melyek egyes esetekben 20—50,000 dollárra ruglák, az igazgatótanács előtt eltilkoltattak.

Beers elnök azon célból, hogy sógorának a »Safe Deposit Company«-nál jövedelmező igazgatói állást szerezzen, annak a »New-York« tulajdonát képező részvényeit sógora nevére iratta antitadálás mellett.

Azon látszat előidézése végett, mintha a »New-York« fölötté jövedelmező üzleteket csinálna, a társaság ad hoc könyveket és számadásokkal készítettet; a tényleg kifizetett részvények és a prämia-bevételek összegéhez több millió dollár iratott, melyek csak a papíron léteztek; a költség- és provisio-contót milliókkal alacsonyabban mulatták ki és a különbözet kötvény-visszavásárlási érték gyanánt könyveltetett el.

Banta jelentésében még számos más váddal lép fel, és idő- és szám szerint bebizonyítja egyes állításait

Jellemző a »New-York«-ra nézve, hogy Banta még ma is pénztárosa a társaságnak.

Fióktelepek illetősége. Egy magyar biztosító-társaság egykori bécsi vezérképviselője ezen társaság bécsi fióktelepe ellen a bécsi kereskedelmi törvényszék előtt keresetet indított provisio iránt. A kereset egy Budapesten kiállított szerződésre alapított, mely szerint felperest vezérképviselői működése után a bevételeknek egy hányada illetve provisio gyanánt. A bécsi bíróság illetősége a vám- és kereskedelmi szövetségre alapított. A bécsi képviselőség illetőségi kifogással élt

minek folytán a bíróság illetőségét le is szálította azon indokolással, hogy alperesként a biztosító társaság jelentkezik, ennek székhelye pedig Budapesten levőn, a kereset is ott indítandó meg. A vám- és kereskedelmi szerződés XX. cikke nem úgy értelmezendő, mintha ezen szavakkal: »ily esetekben a belöldi társulatokkal s intézetekkel egyenlőknek tekintetnek,« azt akarta volna kifejezni, hogy az Ausztriában működő magyar társaságokra az osztrák törvény kivétel nélkül alkalmazandó. Felperes felfolyamodása folytán a bécsi fő-törvényszék a bíróság illetőségét megállapította; mert a társaság vezérképviselőse Bécsben mint fióktelep a vám- és kereskedelmi szövetség XX. cikkéhez képest a cégjegyzékbe vezetett. Felperes a társaság által az osztrák tartományok részére vezérképviselőül rendeltetett ki, minélfogva azon feltételek beálltak, melyeknél fogva a vezérképviselőség a társaságért azon bíróság előtt perelhető, melynek területén a fióktelep létezik (1852. nov. 20-iki császári nyiltparancs 26. §.). Alperes felfolyamodását a legfőbb ítélőszék visszautasította, mert a bécsi bíróságot a vám- és kereskedelmi törvény értelmében szintén illetékesnek tartotta.

Az öngyilkosság jogi hatása járadék-biztosításoknál. Az öngyilkossá vált énekesnő, Wilt Mária az Assicurazioni Generalival járadék-biztosítási szerződést kötött, mely szerint egyszeri prämia fejében befizetett 400,000 frtot és a társaság kötelezte magát neki élethossziglan 33,000 forint évi járadékot fizetni. Az elhunyt örököse a biztosítási szerződést meg akarja támadni azon az alapon, hogy a biztosított a szerződés megkötése idején elmebeteg volt. Mi az örökös kifogásaival nem akarunk foglalkozni, hanem előttünk az a kérdés merül fel, valjon Wiltné öngyilkossága nem bír e jogi hatással a biztosí-

tási szerződés érvényére. A biztosító-társaságok közül azok is, melyek a biztosítási kötvény megtámadhatlanságát vették feltételeik közé, bizonyos évi ugynevezett Carrenz-időt (rendszen 2—5 évet) kötnek ki, melyen belül a nem természetes halállal való kimulás a szerződést érvénytelené teszi. Ezen megállapodás a biztosító-társaságok érdekében történik a végett, hogy akár betegség, akár öngyilkossági szándék vagy egyéb életviszonyok folytán a halál csiráját magukban hordó emberek életüket a társaság kárára ne biztosítsák. Ha már most az egyszeri prämijü járadék-biztosításnál válik a biztosított a criticus idő alatt öngyilkossá, akkor a viszony megfordítva áll: az öngyilkosság a biztosító-társaságnak nagy hasznára van, de a feleket a szerződéskötésnél vezérlett intentio sérelmet szenved, mert az egyszeri prämia lefizetése mellett kötött járadék-biztosításnál a felek valódi intentiója csak abban állhat, hogy a biztosító-társaság a biztosított *természetes halálának* bekövetkezéig legyen köteles az életjáradékot fizetni. Ha már most a biztosított rövid idővel az ügylet megkötése után öngyilkossá válik, akkor präsümálható, hogy annak megkötése idején az öngyilkossági szándék már megfogamzott a biztosított agyában, vagy legalább nem volt kizárva. A Wiltné esetében ezt, a mint a körülmények mutatják, bizonyítani is lehetséges lesz. Már pedig ilyen körülmények közt hiányzik a risico előfeltétele. A valószínűség, melylyel a biztosított halálának be kellett következni, sokkal nagyobb volt és a risiko sokkal kisebb, mint az, a mely a biztosítás icombináció alapjául tényleg szokott vétetni, és az átvállalt risiko a prämia nagyságának meg nem felelt. A biztosításnak jogszerű előfeltételei tehát hiányzottak. Ez a biztosításjogi szempont; a további fejleményektől fog azonban függni, valjon a bíróságok megfelelő szerződési kikötés hiányában azt figyelembe vehetik-e.

